

บทที่ 4 บริบทของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาบริบทพื้นที่เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนของตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยการลงพื้นที่และศึกษาข้อมูลของตำบลโดยใช้โปรแกรม TCNAP และ RECAP จากการลงพื้นที่สำหรับบริบทชุมชนในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

4.1 ด้านกายภาพ

4.1.1 บริบทของพื้นที่ตำบลศรีณรงค์

4.1.1.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านจับไม้ หมู่ที่ 3 ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เมื่อปี พ.ศ. 2464 ปู่คำดี ธมฺมชินโน พระรุดงค์องค์หนึ่ง พร้อมกับญาติพี่น้อง จำนวน 6 ครว้เรือน ได้อพยพมาจากบ้านหนองไฮ ต.หนองฮีปาก อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ทุ่งร้างซึ่งเป็นที่อยู่ของข้า(ขอม)เดิมแล้วหลวงปู่คำดี ท่านได้ยื่นจับกิ่งไม้กิ่งหนึ่งแล้วคิดหาสิ่งที่ผ่านมาปรากฏว่าท่านเห็นรายชื่ออยู่ที่กิ่งไม้ จึงตั้งชื่อว่าบ้านจับไม้ บุคคลกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายพรหมมา พิมพ์พันธ์ ซึ่งอพยพมาจากบ้านหนองไฮ ต.ฮีปาก อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ อาชีพดั้งเดิมของประชากรในหมู่บ้าน คือ ทำไร่-ทำนา ประชาชนส่วนใหญ่สื่อสารด้วยภาษาอีสาน

4.1.1.2 การคมนาคมและการสื่อสาร

การคมนาคมประชากรส่วนใหญ่ใช้ถนนที่เป็นเส้นทางหลักจากหมู่บ้านถึงอำเภอ จำนวน 4 กิโลเมตร ซึ่งเป็นทางลาดยาง 4 กิโลเมตร การเดินทางสัญจรไปมาสะดวก ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านใช้รถจักรยานยนต์และสามล้อรับจ้างเป็นยานพาหนะในการเดินทาง ใช้ระยะเวลา 15 นาที จึงจะถึงตัวอำเภอ และเส้นทางภายในหมู่บ้านภาพรวมระยะทางทั้งหมดจำนวน 3 กิโลเมตร ซึ่งเป็น ทางลาดยาง 700 เมตร ทางคอนกรีต 1,692 เมตร ทางลูกรัง/ทางดิน 608 เมตร

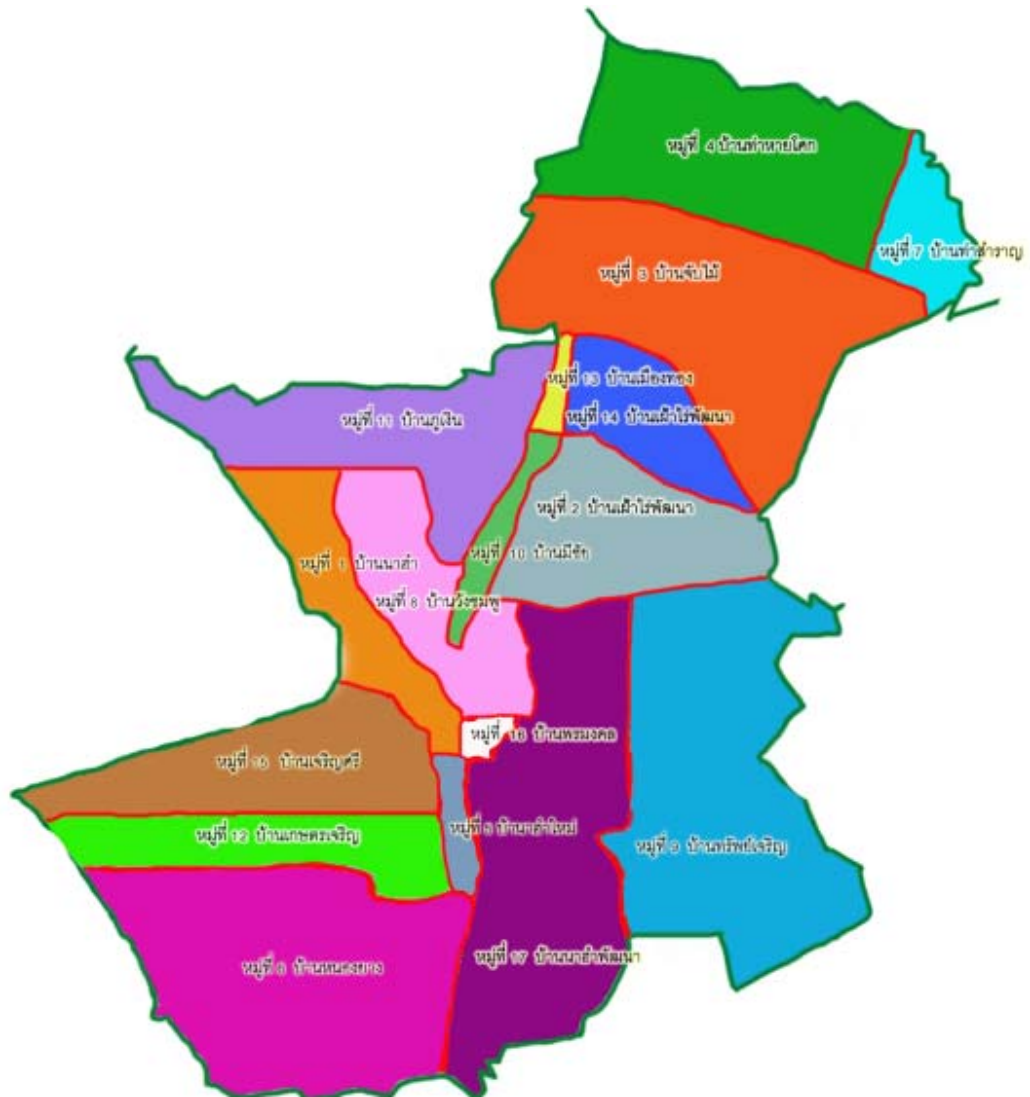
การสื่อสารประชากรในหมู่บ้านใช้โทรศัพท์ในการสื่อสาร ครว้เรือนมีโทรศัพท์ประจำบ้าน จำนวน 11 ครว้เรือน ใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 138 ครว้เรือน ใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 3 ครว้เรือน มีหอกระจายข่าว จำนวน 3 แห่ง

ที่ตั้งของบ้านจับไม้ อยู่ระหว่างกลางของบ้านเฝ้าไร่

ทิศเหนือ	จรด บ้านท่าหายโศก ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
ทิศใต้	จรด บ้านเฝ้าไร่ ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
ทิศตะวันออก	จรด ลำห้วยคำมิต และหนองฝายบาตร
ทิศตะวันตก	จรด บ้านเฝ้าไร่พัฒนา ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 4.1 ลักษณะแผนผังตำบลไผ่ไร่ อำเภไผ่ไร่ จังหวัดหนองคาย
ที่มา : ระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) ของตำบลไผ่ไร่

ภาพที่ 4.2 ลักษณะตำแหน่งพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ณ บ้านจันไม้

4.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งประโยชน์ดังนี้

1. วัด	จำนวน	1	แห่ง
2. โรงเรียน	จำนวน	1	แห่ง
3. หอกระจายข่าว	จำนวน	3	แห่ง
4. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน	จำนวน	1	แห่ง
5. ศาลากลางบ้าน	จำนวน	1	แห่ง
6. ร้านค้าจำหน่ายสินค้าในหมู่บ้าน	จำนวน	4	แห่ง
7. มีไฟฟ้าใช้ครัวเรือน	จำนวน	138	ครัวเรือน
8. มีน้ำประปา	จำนวน	2	แห่ง

4.2.2 แหล่งน้ำอุปโภค บริโภคและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมีจำนวน 4 แห่ง คือ

1. ห้วยคำมิต
2. ห้วยเตื่อ
3. หนองสองห้อง
4. หนองฝาบাত্র

4.3 ด้านสังคม

4.3.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

ในอดีตประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาเป็นหลักประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนยางพาราเป็นอาชีพเสริม แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน เพราะสร้างรายได้ให้ชาวบ้านมากกว่าการทำนา

4.3.2 วัฒนธรรม ประเพณีในหมู่บ้าน/ชุมชน แยกแต่ละเดือน

เดือน มกราคม	งานวันปีใหม่และบุญคูณลาน
เดือน กุมภาพันธ์	งานบุญประเพณีข้าวเปลือก
เดือน มีนาคม	งานบุญมหาชาติ
เดือน เมษายน	ประเพณีสงกรานต์
เดือน พฤษภาคม	ประเพณี บุญบั้งไฟ
เดือน มิถุนายน	งานบุญแม่โสกพ/บุญซำฮะ
เดือน กรกฎาคม	งานบุญเข้าพรรษา
เดือน สิงหาคม	งานบุญข้าวประดับดิน
เดือน กันยายน	งานบุญข้าวสาก
เดือน ตุลาคม	งานบุญออกพรรษา
เดือน พฤศจิกายน	งานลอยกระทง/งานบุญกฐิน
เดือน ธันวาคม	งานส่งท้ายปีเก่า/บุญข้าวกรรม

4.3.3 ประชาชนชาวบ้าน/ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. นายทองสา เวียงวัง หมอพราหมณ์
2. นายกว้าง อุชัย จักสานด้วยไม้ไผ่
3. นายประคอง พิมพันธ์ จักสานด้วยไม้ไผ่
4. นางทองใบ พิมพันธ์ จักสานด้วยคล้า
5. นายบัญชา ธนธนะกุล ศาสนพิธี

4.3.4 การปกครองในหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ	นายพรมมา	พิมพันธ์		
คนที่ 2 นายขอด	สีจันทา	คนที่ 3 นายมี		พิมพันธ์
คนที่ 4 นายคำ	ศรีส่วน	คนที่ 5 นายตา		พิมพันธ์
คนที่ 6 นายคำ	แพงศรี	คนที่ 7 นายกลม		พิมพันธ์
คนที่ 8 นายทองสา	เวียงวัง			

4.3.5 ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ

รายได้ของประชากรในชุมชน

รายได้เฉลี่ยของประชากร 44,140 บาท/คน/ปี

4.3.6 อาชีพของประชากรในชุมชน

ทำนา-ทำไร่	จำนวน	108	ครัวเรือน
ค้าขาย	จำนวน	6	ครัวเรือน
รับราชการ	จำนวน	2	ครัวเรือน

4.3.7 ปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน

1. ทำนา 1,830 ไร่
2. ทำไร่ 20 ไร่
3. สวนยาง 600 ไร่

4.4 ด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนของตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยป่าชุมชนที่ดำเนินงานวิจัย คือ ชุมชนบ้านจับไม้ หมู่ที่ 3 ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มีรายละเอียดดำเนินงานวิจัยดังนี้

4.4.1. ขั้นตอนการเตรียมการด้านที่มิวิจัย (นักวิจัยสถาบัน นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงาน และนักศึกษาที่ร่วมวิจัย) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. การเตรียมที่มิวิจัย
2. การเตรียมชุมชน
3. เตรียมเครื่องมือและเก็บข้อมูล

4.4.2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาดูงาน
2. การอบรมการใช้เครื่องมือ

3. ทดลองใช้เครื่องมือ
- 4.4.3. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเคราะห์แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
  1. ประชุมสรุปสังเคราะห์แนวทางการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
  2. หาแนวทางปฏิบัติที่ร่วมกันในระดับชุมชน
- 4.4.4. ขั้นตอนการทดลองใช้แผนปฏิบัติการ
  1. ติดตามผล ประเมินผล สรุปผลและถอดบทเรียน